

Postanowienie z dnia 23 lutego 2004 r.

I PZ 125/03

Wskazanie na wezwanie sądu wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o przywrócenie do pracy w sposób niezgodny z art. 23¹ k.p.c. jest niewykonyaniem tego wezwania i może stanowić podstawę odrzucenia kasacji (art. 393⁵ k.p.c.).

Przewodniczący SSN Katarzyna Goner (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Józef Iwulski, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 lutego 2004 r. sprawy z powództwa Kazimierza H. przeciwko Fabryce Narzędzi Skrawających „F.” SA w S. o przywrócenie do pracy, na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach z dnia 3 września 2003 r. [...]

o d d a ł zażalenie.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy w Siedlcach-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 8 listopada 2002 r. [...] oddalił apelację strony pozwanej - Fabryki Narzędzi Skrawających „F.” SA w S. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach z 14 sierpnia 2002 r. [...], którym przywrócono powoda Kazimierza H. do pracy w pozwanej Spółce na poprzednich warunkach i zasądzono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.291,54 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości kasacją pełnomocnik strony pozwanej, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W kasacji nie oznaczono wartości przedmiotu zaskarżenia.

W odpowiedzi na kasację powód wniósł o jej „nieuwzględnienie”.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 24 marca 2003 r. zwrócił kasację Sądowi Okręgowemu w Siedlcach w celu wezwania wnoszącego kasację do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

W piśmie datowanym na 15 kwietnia 2003 r. pełnomocnik strony pozwanej, wykonując wezwanie do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, stwierdził, iż za wartość tę należy przyjąć kwotę 3.291,54 zł, zasądzoną na rzecz powoda wyrokiem Sądu Rejonowego tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, aczkolwiek - w ocenie pełnomocnika strony skarżącej - sprawa nie ma charakteru majątkowego, lecz jest „roszczeniem o ustalenie”.

Postanowieniem z 24 kwietnia 2003 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach odrzucił kasację strony pozwanej na podstawie art. 393⁵ k.p.c., ze względu na nieuzupełnienie w terminie braków kasacji. Sąd wskazał, iż wezwanie do uzupełnienia braków kasacji - przez oznaczenie w terminie 7 dni wartości przedmiotu zaskarżenia - zostało doręczone pełnomocnikowi strony pozwanej 14 kwietnia 2003 r., natomiast pismo zawierające informację o wartości przedmiotu zaskarżenia, datowane na 15 kwietnia 2003 r., przesłane zostało do Sądu Okręgowego dopiero 23 kwietnia 2003 r., jak wynika z datownika poczty na kopercie. W związku z powyższym Sąd uznał, iż uzupełnienie braków kasacji nie nastąpiło w wyznaczonym terminie, który upłynął 22 kwietnia 2003 r.

Pismem z 28 kwietnia 2003 r. pełnomocnik strony pozwanej wniósł o uchYLENIE postanowienia Sądu Okręgowego z 24 kwietnia 2003 r. o odrzuceniu kasacji oraz o przywrócenie terminu do uzupełnienia jej braku, tj. do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego. W piśmie tym pełnomocnik podniósł, iż uchybienie terminowi do uzupełnienia braku kasacji nastąpiło z ważnej i niezależnej od niego przyczyny, albowiem z powodu choroby przebywał na zwolnieniu lekarskim od 18 marca 2003 r., a ponadto nagle znalazł się w szpitalu. Do wniosku dołączył zaświadczenie o pobycie w szpitalu od 7 kwietnia 2003 r. oraz zaświadczenie lekarskie o niezdolności do pracy od 18 marca do 16 kwietnia 2003 r. Pełnomocnik wskazał, iż z powyższych przyczyn nie był w stanie ani ustanowić substytutu, ani też wystąpić z wnioskiem o dodatkowy termin do uzupełnienia braku kasacji. Do pisma zawierającego wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków kasacji nie dołączono kasacji ani też nie wskazano w tym piśmie wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego.

W związku ze złożeniem wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków kasacji pełnomocnik strony pozwanej został wezwany - na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. - do usunięcia braków formalnych tego wniosku przez złożenie kasacji. Zarządzenie to wykonał, ponownie składając kasację bez oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Okręgowy w Siedlcach-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 3 września 2003 r. oddalił wniosek pełnomocnika strony pozwanej o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji i odrzucił kasację. Sąd nie podzielił argumentacji składającego wniosek jakoby nieuzupełnienie braków kasacji w wyznaczonym terminie było wynikiem przyczyn niezależnych od strony. Sąd ustalił, że pełnomocnik strony pozwanej przebywał w szpitalu od 7 do 11 kwietnia 2003 r. Wezwanie do uzupełnienia braków formalnych kasacji zostało mu doręczone 14 kwietnia 2003 r., a więc już po wyjściu ze szpitala. Pełnomocnik nie wykazał, aby w okresie wyznaczonym na uzupełnienie braków formalnych kasacji - od 14 do 22 kwietnia 2003 r. - istniały okoliczności, które uniemożliwiały mu uzupełnienie braków kasacji w terminie. Za taką okoliczność nie może być uznana długotrwała choroba, o której pełnomocnik wiedział wcześniej, a zatem miał możliwość udzielenia substytucji.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pełnomocnik strony pozwanej, zarzucając błędną wykładnię art. 168 § 1 k.p.c., poprzez przyjęcie, że nie udowodnił zaistnienia okoliczności niezależnych od siebie, które uniemożliwiły mu uzupełnienie braku formalnego kasacji w określonym przez Sąd Okręgowy terminie. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości - zarówno w części dotyczącej oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji, jak i w części dotyczącej odrzucenia kasacji - oraz o przywrócenie terminu do uzupełnienia braku formalnego kasacji poprzez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego. W zażaleniu wartość przedmiotu zaskarżenia oznaczono - po raz pierwszy - na kwotę 16.817,75 zł. W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że okolicznością usprawiedliwiającą przekroczenie terminu była ciężka choroba (nowotworowa) pełnomocnika strony pozwanej, zakończona poważną operacją chirurgiczną, która została ujawniona w kwietniu 2003 r. i miała bezpośredni wpływ nie tylko na pobyt pełnomocnika w szpitalu, ale przede wszystkim na jego normalne funkcjonowanie życiowe (także zawodowe), w tym na stan psychiczny i możliwość prawidłowego zachowywania się, spełniania różnych funkcji, także zawodowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagało czy został zachowany termin do wniesienia zażalenia. Z adnotacji listonosza na zwrotnym potwierdzeniu doręczenia pisma sądowego wynikało, że odpis zaskarżonego postanowienia z 3 września 2003 r. został doręczony kancelarii prawniczej pełnomocnika strony pozwanej „15 sierpnia 2003 r.”. W związku z wątpliwościami co do faktycznej daty doręczenia odpisu postanowienia, Sąd Okręgowy zwrócił się do właściwego oddawczego urzędu pocztowego o wyjaśnienie tej kwestii. W odpowiedzi urząd pocztowy wyjaśnił, że przesyłka została doręczona 12 września 2003 r. oraz przeprosił za wpisanie błędnej daty przez listonosza.

Gdyby przyjąć za chwilę doręczenia pełnomocnikowi strony pozwanej odpisu zaskarżonego postanowienia datę wskazaną przez urząd pocztowy, należałoby dojść do wniosku, że zażalenie zostało wniesione po terminie i w związku z tym powinno zostać odrzucone. Zażalenie należało bowiem wnieść w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem (art. 393¹⁸ § 3 w związku z art. 394 § 2 k.p.c.), tymczasem środek odwoławczy został wniesiony (oddany w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego - art. 165 § 2 k.p.c.) 22 września 2003 r. (jak wynika z datownika poczty na kopercie). Gdyby więc rzeczywiście odpis postanowienia został doręczony pełnomocnikowi strony pozwanej 12 września 2003 r., wówczas nadanie zażalenia na poczcie 22 września 2003 r. byłoby spóźnione. Sąd Najwyższy podszedł jednak z dużą ostrożnością do wyjaśnień urzędu pocztowego co do daty faktycznego doręczenia przesyłki zawierającej pismo sądowe (odpis zaskarżonego postanowienia). Po pierwsze, pełnomocnik strony pozwanej w zażaleniu stwierdził, że otrzymał odpis zaskarżonego postanowienia 15 września 2003 r. i brak jest podstaw do kwestionowania prawdziwości tego oświadczenia. Po drugie, na potwierdzeniu doręczenia znajduje się datownik oddawczego urzędu pocztowego z datą 15 września 2003 r., co oznacza, że tego dnia potwierdzenie odbioru przesyłki zostało przesłane przez oddawczy urząd pocztowy na adres nadawcy czyli Sądu Okręgowego w Siedlcach. Po trzecie, z datownika użytego przez listonosza wynikała data 15 sierpnia 2003 r., jako dzień doręczenia przesyłki, w oczywisty sposób nieprawdopodobna, ale można założyć, że pomyłkowe ustawienie datownika przez listonosza dotyczyło jedynie miesiąca (sierpień zamiast wrzesień), nie zaś kolejnego

dnia miesiąca (15). Oznacza to ostatecznie, że istniały podstawy do przyjęcia, iż zażalenie wpłynęło w terminie - mimo informacji urzędu pocztowego dotyczącej daty doręczenia przesyłki sądowej.

Kolejną kwestią wymagającą rozstrzygnięcia była dopuszczalność zażalenia w części skarżącej postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej - w tym przypadku do uzupełnienia braków formalnych kasacji. Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej (w tym do uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego obejmującego środek odwoławczy) nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, jeżeli towarzyszy mu postanowienie o odrzuceniu środka odwoławczego (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1, z glosą W.Broniewicza OSP 2001 nr 5, poz. 76). Oznacza to, że postanowienie takie nie podlega zaskarżeniu - w tym zażaleniem do Sądu Najwyższego - jako niekończące postępowania w sprawie. Postępowanie o przywrócenie terminu do wniesienia środka odwoławczego ma charakter wypadkowy, gdyż jego celem nie jest badanie dopuszczalności dokonania czynności procesowej inicjującej kolejny etap postępowania, tylko ocena zasadności wniosku. Kończącym postępowanie jest tylko takie orzeczenie, którego uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej lub wyższej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 lutego 2002 r., III CZ 14/02, LEX nr 54470). Po odmowie przywrócenia terminu i po kolejnym odrzuceniu kasacji, powód powinien zaskarżyć to ostatnie postanowienie i dopiero przy tej okazji wnosić na podstawie art. 380 k.p.c. także o rozpoznanie orzeczenia o odmowie przywrócenia terminu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 1999 r., I CKN 367/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 48). Z uwagi na to, że postanowienie o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu, jako niezaskarżalne, należy do kategorii postanowień, o których mowa w art. 380 k.p.c., Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁸ § 3 k.p.c. w związku z art. 397 k.p.c. może na wniosek strony, rozpatrując zażalenie na postanowienie o odrzuceniu kasacji, rozpoznać także, mające wpływ na jego wydanie, postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 października 2002 r., II CZ 109/02, LEX nr 75273).

Podzielając pogląd, że zażalenie na postanowienie o odmowie przywrócenia terminu nie jest dopuszczalne, Sąd Najwyższy rozważył jednak zasadność odmowy

przywrócenia terminu do uzupełnienia braków kasacji, uznając, że pełnomocnik strony pozwanej w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu kasacji zawarł równocześnie wniosek o rozpoznanie także, mającego wpływ na jego wydanie, postanowienia oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków. W tym zakresie zażalenie należałoby uznać za uzasadnione. Co prawda, w orzecznictwie przyjmuje się, że podeszły wiek i ogólnie zły stan zdrowia nie przesądzają o braku winy w uchybieniu terminowi do dokonania czynności procesowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2002 r., II UZ 90/01, OSNP 2003 nr 24, poz. 602), jednak w rozpoznawanej sprawie nie mamy do czynienia po prostu z ogólnie złym stanem zdrowia pełnomocnika procesowego strony skarżącej, lecz z jego stosunkowo ciężką i dokuczliwą chorobą. Przedstawione przez pełnomocnika strony pozwanej argumenty - dotyczące jego choroby nowotworowej, długotrwałych zwolnień lekarskich, pobytu w szpitalu, przebytej operacji, rekonwalescencji po tej operacji i związanej z tymi zdarzeniami obniżonej sprawności „życiowej” (sprawności psychofizycznej organizmu), dodatkowo udokumentowane zaświadczeniami lekarskimi - stanowiły wystarczające uprawdopodobnienie tego, że uchybienie terminowi do uzupełnienia braków formalnych kasacji nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez pełnomocnika strony pozwanej, zmagającego się w tym czasie z ciężką chorobą. Istniały więc przesłanki do przywrócenia stronie pozwanej terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia. W tym zakresie argumentacja skarżącego, uzasadniająca zarzut naruszenia art. 168 § 1 k.p.c., podlegała uwzględnieniu.

Zażalenie na postanowienie odrzucające kasację zostało jednak oddalone, ale z innych przyczyn niż związane z nieusprawiedliwionym przekroczeniem terminu do uzupełnienia braków formalnych kasacji. Postanowienie o odrzuceniu kasacji, aczkolwiek błędnie uzasadnione, było rozstrzygnięciem prawidłowym w istniejącym stanie rzeczy. Odrzucenie kasacji powinno bowiem nastąpić w związku ze wskazaną przez pełnomocnika strony pozwanej wartością przedmiotu zaskarżenia, która stanowiła o niedopuszczalności kasacji z przyczyn określonych w art. 392¹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem kasacja nie przysługuje w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z żądaniem, którego przedmiotem jest prawo majątkowe, chodzi bowiem o przywrócenie do pracy (pierwotnie: o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne). Ocena dopuszczalności kasacji powinna

być zatem dokonana między innymi z punktu widzenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Pełnomocnik strony pozwanej - na wezwanie Sądu Okręgowego - oznaczył tę wartość na kwotę niższą niż dziesięć tysięcy złotych. Niezależnie od tego, czy oznaczenie to było błędne, czy też odzwierciedlało rzeczywistą wartość majątkową przedmiotu zaskarżenia, określenie tej wartości na kwotę niższą niż dziesięć tysięcy złotych w oczywisty sposób wpływa na ocenę dopuszczalności kasacji.

Sąd, do którego wniesiono kasację, jest zobowiązany dokonać kontroli jej dopuszczalności, w związku z czym może (na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 392¹ § 1 k.p.c.) z urzędu sprawdzić podaną wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 1998 r., II UZ 24/98, OSNAPiUS 1999 nr 8, poz. 291). Sąd Okręgowy nie dokonał formalnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, jednak nadanie biegu kasacji (przedstawienie kasacji Sądowi Najwyższemu) - zamiast jej odrzucenia ze względu na ewentualną niedopuszczalność z punktu widzenia przesłanek określonych w art. 392¹ § 1 k.p.c. - oznaczało w istocie, że Sąd ten uznał, iż wartość przedmiotu zaskarżenia została wskazana przez stronę pozwaną w sposób odpowiadający wymogom dopuszczalności kasacji.

Sąd Najwyższy zważył w związku z tym, poza rozważaniami Sądu Okręgowego, że strona pozwana nieprawidłowo określiła wartość przedmiotu zaskarżenia. Powinna bowiem, zgodnie z art. 368 § 2 w związku z art. 393¹⁹ k.p.c., uwzględnić zasady określone w art. 23¹ k.p.c. Gdyby strona pozwana w ten sposób prawidłowo oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia, to kasacja byłaby dopuszczalna ze względu na przesłankę wartości przedmiotu zaskarżenia, z pewnością wyższej w tej sprawie niż dziesięć tysięcy złotych (ze względu na wysokość wynagrodzenia pooda za pracę za okres roku).

Jednakże zgodnie z art. 393⁵ k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca kasację nie tylko wtedy, gdy została złożona po terminie lub jest z innych przyczyn niedopuszczalna, ale także kasację, której braków strona nie uzupełniła w wyznaczonym terminie. Kasacja powinna zawierać oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 393³ § 2 k.p.c.). Sąd drugiej instancji prawidłowo więc wezwał pełnomocnika strony pozwanej do uzupełnienia braku w tym zakresie. Prawidłowe wykonanie tego wezwania w sprawie o przywrócenie do pracy powinno polegać na wskazaniu wartości przedmiotu zaskarżenia zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 23¹ k.p.c. w związku z art. 368 § 2 i art. 393¹⁹ k.p.c. Strona pozwana nie wykonała w ten sposób wezwania Sądu, a więc nie uzupełniła braków kasacji w rozumieniu art. 393⁵ k.p.c. Podanie

jako wartości przedmiotu zaskarżenia kasacją zasądzoną tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy kwoty 3.291.54 zł nie było właściwym wykonaniem obowiązku nałożonego przez Sąd drugiej instancji.

W sytuacji, gdy pełnomocnik strony będący adwokatem jest wzywany do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia i wartość tę oznacza w taki sposób, że kasacja jest niedopuszczalna ze względu na treść art. 392¹ § 1 k.p.c., możliwe jest uznanie, że wartość ta nie podlega już sprawdzeniu i korekcie, a skutki wadliwego jej oznaczenia powinny obciążać stronę.

Z tych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 w związku z art. 393¹⁸ § 3 i art. 397 § 2 k.p.c.

=====